

Divadelní Ústav

321700045669

M o l i é r e

D O N J U A N

Překlad: Jaroslav Konečný

Úprava textu: Jan Grossman

DVŮ Hradec Králové

1982

Režie: J. Grossman

Don Juan

Sganarel

Elvíra

Gusman

Don Carlos

Don Alonzo

Don Louis

Klára

Markéta

Filip

Pan Neděla

Chudák

První dějství

1. výstup

/Sganarel, - usman/

Sganarel Ať si říká Aristoteles i s celou filosofií co chce, já říkám, že není nad tabák. V dobré společnosti se odjakživa šnupe ostožest a kdo se obejde bez tabáku, není vůbec hoden žít. Šnupání bystří mozek a vůbec na něj bláze působí a nejen to, on tabák ponouká člověka všeobecně k dobrému a vychovává tak dobré lidi. Je liho šnupeček?

Gusman Pámbu zaplať.

Sganarel Ale kdepak jsme to přestali. Ano: to věřím, pro tvou paní pro donu Elvíru, to muselo být pěkné překvapení, když jsme tak zničehonic náskli do bot. Takže se tedy pustila za námi, podívejme. Říkáš, že jí můj pán pořádně zahýbal osrdím, že by se utrhlo, kdyby si pro něj nezajela sem? Mezi námi, chceš vědět, co si o tom myslím já? Že jste mohli klidně zůstat doma.

Gusman Kterakpak to, Sganareli? Že by tvůj pán k nám ochladl a dal se proto před námi na útěk?

Sganarel To rozhodně ne. Já jen tak vůbec, že trochu znám, jak to na světě tu a tam chodívá.

Gusman Že by nám byl don Juan nevěrný?

Sganarel Pánbu chraň. Ale to víš, je tu mládí, netroufá si...

Gusman Člověk jeho postavení -

Sganarel - a provést takovou hanebnost, víš?

Gusman Co se nám nasliboval, co slz pro nás prolil -

Sganarel - a roztoužených dopisů napsal -

Gusman - a po všech vyznáních -

Sganarel - a projevech nedočkavosti -

Gusman - po přísahách, kterými zdolal i posvátné zdi kláštera -

Sganarel - jen aby se nás konečně zmocnil -

Gusman - a složil posvátný slib manželský.

Sganarel To byla paráda!

Gusman Cožpak to všechno nic neplatí?

Sganarel Platí. Jenže se z toho nestějí. je to vějička, šprým. Ten by se ženil rukama nohama: dámy, slečny, měšťky, holky z venkova, ať je taková nebo maková, žádná mu není dost špatná. Že se oženil taky s tvou paní? Tím se netrap. Ten vedle ní pojme za choť i tebe, nebo jejího psa, nebo třeba i kočku. Copak, že jsi pobledl? Je libo šňupeček. Všimni si: jak se člověk dá na tabák, hned jako by změknul, je ke každému samá ochota a kam přijde, tam všude dokola rád nabízí. Zkrátka, kdo se drží tabáku, ten s ním nasává výtečné vlastnosti: poctivost a zálibu v konání dobrých skutků.

Sganarel odvádí Gusmana/

2. výstup

/Přichází don Juan. Vrací se Sganarel/

Juan Vypadal na toho trouba od doni Elvíry.

Sganarel Jako by mu z oka vypadl.

Juan Kdo to byl?

Sganarel Ten trouba od doni Elvíry.

Juan Odkdy je ve městě?

- Sganarel Od včerejška večera.
- Juan A copak ho přivedlo až sem?
- Sganarel Copak mu asi dělá starost?
- Juan Nebude to náš náhlý odjezd?
- Sganarel Není z toho moudrý, a tak vysvídal, co nás
k tomu vedlo.
- Juan A co nás k tomu vedlo?
- Sganarel Řekl bych, že nejspíš nějaká vaše nová --
tento --
- Juan Copak?
- Sganarel Záležitost.
- Juan Hlavička. Musím se ti přiznat. Elvíru vypudila
z mé hlavy opravdu jiná
- Sganarel Neřkejte. Jako bych neznal srdce dona Juana,
největší a nejšibernější srdce na světě. chvíl-
ku neposedí, chvíli si nedá pokoje.
- Juan Kuš. Nedělám to snad správně?
- Sganarel Když vám to vyhovuje. Kdyby vám to ovšem ne-
vyhovovalo, tak by to správné nebilo.

- Juan Není to správné. Milovat vem kde vem, jak mi která přijde pod ruku. Naněeskáčku. To je hanebnost.
- Sganarel A to snad ne. Má se člověk zavázat, že zůstane u první, na kterou se chytil, a pak: adieu světe, na jinou se jakživ nepodívám? A ještě se tím chlubit! Věrnost jednu člověk vždycky potká první. Ale proto že měla to štěstí, nemůže upírat spravedlivý nárok na naše city všem dalším.
- Juan Mě láska uchvacuje, ale když se rodí: ty chvíle, kdy začneš dráždit nezkušené mládě, zaútočíš a couvneš, a ona se zdráhá složit zbraň, a přece chce být pokořena, ty zdoláváš zábrany a rozptyluješ obavy, až ji nakonec docela zpitomíš - a něžně přivedeš tam, kdes ji chtěl od počátku mít. Ale jakmile dosáhneme svého, je konec. Všechno krásné je pryč, a my už jen v poklidném milování klimbáme za pací. Změna je vše. Ostatní je nuda, spánek, unáčení! Dokážu milovat, ale potřebuju k tomu celý svět. A co, tento svět: přál bych si, jako Alexandr, aby byly ještě jiné světy, kam bych mohl rozšířit své výboje.

Sganarel Vy to ale umíte podat. Že jste se to učil nazpaměť? Mluvíte jako kniha, taky všechno tak vysvětlujete, že se zdá, jako byste měl pravdu, a zatím je pravda, že pravdu nemáte.

Juan Moje zásady se ti nezamlouvají?

Sganarel Jsou vzorné, když například sleduju, jak se znovu a znovu ženáte

Juan Dovedeš si představit něco příjemnějšího?

Sganarel A zbožnějšího zároveň, na to nesmíme zapomínat. Manželství je svátost a přijímat svátost v takových dávkách, to je něco non plus ultra. A přece se najdou lidé - to by člověk nevěřil - kteří vás mají za rouhače: vždyť on zesměšňuje ty nejposvátnější věci - to říkají oni, já ne. A že prý se nebojí a co si vůbec myslí - říkají zase oni, já ne - že si může dovolit všechno a nikdo se neodváží ani ceknout. Ten člověk - to pořád říkají oni, já už vůbec ne - veřejně dupe po všem, co má každý v účtě, co platí jako odvěký boží zákon -

Juan Tak dost. To je záležitost mezi Santám a mnou. My už si ji vyřídíme. Bez prostředníků.

Sganarel Bodejť, co bychom se starali. Stará se někdo o nás, když si chceme užívat?

Juan A proto k věci. Vzal jsi tedy na vědomí, že mi padla do oka jistá samička. Je mladá, ženská se z ní sotva klube, prostě rozkoš. Jdu po ní už pár dní, a jak jsem neomylně zjistil, vedou její kroky sem do města.

Sganarel Kde jste před půl rokem zabil toho komtura. Bádi vás tam uhlídají.

Juan Nezabil jsem ho snad jaksepatří?

Sganarel Dokonale. Opravdu si nemůže stěžovat.

Juan Případ byl tuším dávno vyřešen.

Sganarel Taky se to dá tak říct.

Juan Tak se připrav. Pojedeš se mnou. Mám plán.

/Objeví se Elvíra/

Ona je tu taky? Tos mi, ty zrádce, neřekl!

Sganarel Vy jste se neptal.

Juan A jak se nastrojila, panebože!

3. výstup

Elvíra Nechtěl byste se, done Juane, na mne laskavě rozpomenout? Nebo snad aspoň doufat, že se urážíte na mne pohlédnout?

Juan Přiznávám, madam. Že jsem překvapen.

Elvíra Jste přečvaren. Tobužel jinak, než jsem až dosud doufala. /: Já Elvíza:/. Jako by všechny tv náznaky nebyly dávno dost výmluvné. Byla jsem příliš důvěřivá nebo spíš hloupá, když jsem klamala sama sebe a snažila se popřít, co nešlo ani přehlédnout ani přijatelně vysvětlit. Cit mi síce napovídal, že vaše náklonnost ochabla, ale já si to pořád věclijak vylouvala. Tohle přijetí mi však konečně nedovoluje pochybovat o ničem. a nouhý pohled, kterým jste mě uvítal, mi řekl víc, než bych si přála vědět. Chci už jen jediné slyšet, a přímo od vás, proč jste vlastně odjel.

Juan /: Proč jsem odjel? / Proč jsem odjel
Tady Sganarel to ví.

Sganarel Co vím?

Juan Proč jsem odjel přece.

- Sganarel /——/ Ach ano, proč jste odjel. Jo tak, to nemám tušeni.
- Juan Klidně mluv, když se madam ptá.
- Sganarel A co jí mám povídat?
- Juan Pravdu, kamaráde, pravdu.
- Sganarel Nevíš, co bych řekl.
- Juan No!
- Sganarel Madam -
- Elvíra /mlčí/
- Sganarel Pane -
- Juan Bude to?
- Sganarel Madam. Na počátku byli jistí dobyvatelé, Alexandr a jiní a jiní a nové a nové světy - to je, proč jsme museli odejít. A to je taky ve stručnosti ... /——/ ... a to je všechno.
- Elvíra Chtěla jsem aspoň slyšet, jak se umíte hájit: natříte sice do společnosti, ale umíte to . . . je mi vás až líto. Budovodete přijatelněji zakrýt svou nestydatost? Proč nepřísaháte, že se vaše city nikdy nezměnily, že mě stále milujete nevýslovnou láskou, kterou jenom smrt by mohla rozloučit?

Proč neřeknete: k odjezdu mě donutila naléhavá záležitost a já neměl ani kdy vás uvědomit; musíte tu nějaký čas zůstat - proti své vůli ovšem - a já se mám vrátit zatím domů, ujištěna, že za mnou přijedete hned, jak to bude možné. Vždyť hoříte přece touhou být se mnou a beze mne tu tróíte jak duše bez těla. To by byla ohajoba a ne tu stát jako zařezaný.

Juan

Tak dobře. Ale k tomu, abych něco předstíral, mi chybí talent. Jsem upřímný a nebudu tvrdit, že se moje city nezměnily a že toužím k vám se vrátit. Odjel jsem opravdu jen proto, abych před vámi utákl - ale z důvodů jiných, než si myslíte. Pochopil jsem totiž, že bych s vámi nemohl být jinak než ve hříchu. Zmocnily se mne výčitky a já nahlédl, co vlastně provádím. Unesl jsem vás z kláštera a vy jste porušila slib daný Bohu - a na tyto věci pohlíží nebosa ale děsně žárlivě. Náš sňatek vlastně není nic než chatrně zastřené cizoložství, kterým na sebe přivoláváme boží hněv. Rozhodl jsem se tedy pokusit se na vás zapomenout a umožnit vám, abyste se vrátila k dřívějším závazkům.

Sganarel

Cožpak se vás můžeme podržet a mít nebo na krku?

Elvíra Jsi ničema. Teď teprve tě poznávám dokonale, na-
neštěstí příliš pozdě: ale pamatuj si: tvá zlo-
čin nezůstane bez trestu, nebe, kterého se drze
dovoláváš, mě pomstí za tvou věrolomnost.

Juan Sganareli už je to tady.

Sganarel Já vím, nebe.

Elvíra Už ani slovo. Vyslechla jsem toho víc než příliš.
Stydím se, že jsem se tak důkladně nechala poučo-
vat o vlastní hanbě. Hežkekej taky, že začnu vyčí-
tat, že tě budu urážet. Ani mě nenapadne plýtvat
slovy. Nebe tě potrestí. A pokud ani to ti nedo-
káže nabnat strach, boj se hněvu uražené ženy!

/Elvíra odejde/

4. výstup

Sganarel Opona. Potlesk.

Juan A začátek nového výstupu. Jak provedeme další
akci: děvčátko, o kterém jsem se ti zmínil, je ta
mladá nevěsta, kterou jsme potkali před třemi ne-
bo čtyřmi dny i s jejím nastávajícím.

Sganarel Jakživ jsem neviděl dva lidi tak do sebe zakoukané.

- Juan Vzrušilo mě to jejich zamilování, zrovna z nich
sálalo.
- Sganarel Láska zplozená šárlivostí. Nemůžete snést pohled
na to, jak je jim spolu dobře?
- Juan Jako když mě bočne do srdce. To by musila být
rozkoš, rozkopat tu jejich idylku, překazit to
sladké cukrování, mě to uráží, báhví proč!
- Sganarel Máte přecitlivělé srdce.
- Juan Nejspíš. Zatím jsem nevěděl kudy na to. Až dnes
večer - doufejme: její nastívající pro ni hodlá
uspořádat projížďku po moři. Nic jsem ti zatím
neřekl -
- Sganarel - ale já už najal bárku i lidi. Počítám, že bude
hračka tu holku unést.
- Juan
+ Sganarel /fanfáry hudba/

D r u h é d ě j s t v í

I. vstoup

Klára To bylo štěstí, Filipku. Je ses tam natrefil zrovna v tu chvíli.

Filip No štěstí, ono to spíš bylo o chlup, pánbův, o chlup to bylo. jinak se utopili oba dva.

Klára A to je převrátil ten vítr, co se ráno zved?

Filip Počkej, podívej, Klárko, já ti to vyložím ponořádku, jak se to seběhlo. ponořádk jsem je zahlíd, jak se žáká první, rozumíš, první jsem je zahlíd já. Byli jsme na břehu, já s Lukášem, tím tlustým, a drobátko se kočkujem, když já ti najednou zahlídnu, ale v dílce, že se na moři něco mrská, a vědycky hup a za chvíli zase hup! Jáčku, Lukáši, nic za to nedám, že tímhle plavou lidi. Máš vlčí mhu, povídá on. Pojď se tedy vsadit, novídám, a plavou zrovna sem. Chceš se vsadit o dvacetník? Sotva jsem stačil shrábnout výhru, už jsou ty dva na dohled a mívají na nás. Jáčku - Lukáši, hoď sebou. tady jõe, jak se říká, o život.

A von na to já kvůli nim prohrál a ještě je budu vytahovat. No, řeknu ti - ale abych to zkrátil; já skočil do hářky a z té vody je vytáh. Já je vytáh, rozumíš? Já jen aby nebyla mýlka. A že to nebylo jen tak. Potom je přiveďem k nám, a šup k ohni, a oni se tam vyslákli do naha, že líp oschnou, a to už tam přišla Markéta a ten jeden na ni hned začal dělat oči.

Klára To já tam poběhnu, abych je taky viděla.

Filip Tak počkej, počkej! Mám pro tebe ještě něco jináčího, Kláro.

Klára Tak povídej, když chceš.

Filip Koukej, Klárko, nač chodit okolo horký kaše. Mám tě rád, to přece víš a chci si tě taky, jak se říká, vzít. Ale jedno se mi na tobě, krucinál, jaksi nelíbí.

Klára Ha máš? A copak to?

Filip Jak bych ti to vložil? Že mě, zatracený dílo, trápíš.

Klára Já? A máš to?

Filip Tím, že mě, himlbergot, nemáš ráda.

- Klára Tebe? A jakpakto? Já tě přece mám ráda.
- Filip Ale to já vím, že mě máš ráda, secsakramente!
Ale jak!
- Klára A co tedy mám podle tebe dělat?
- Filip Máš dělat, co se dělá, když má někdo někoho rád,
jak se patří. To máš dělat.
- Klára / Tak já tě nemám ráda / jaksepatří?
- Filip Bodejť, že ne. No, tohleto ti jde, tohle. To se
hned pozná - když je to jaksepatří. Podívej třeba
na Margot, ta je do Lukáše udělaná, jaksepatří.
Pořád se točí kolem něho, co chvíli mu stropí ně-
jakou lotrovinu, nebo jak ho uvidí, hned mu jednu
vrazí. Onehdy seděl na stoličce a ona mu ji pod-
trhla, že se svalil jako měch. A kdo je vytáhl -
Lukáš nebo jí? No vidíš. Můžu jít dvacetkrát oko-
lo, s tebou to ani nehne, natož abys mi jednu
vrazila. A studená jsi, že to dál najde.
- Klára Mám už takovou náturu a předělat se nemůžu.
- Filip Na náturu to neváďěj. Skrátka nechceš.
- Klára Já tě mám ráda, jak umím, a jestli se ti to nelí-
bí, můžeš si najít jinou.

Filip To jsem se dočkal. Pánbu mě netreštěj, ale takv
dobře.

/Objeví se don Juan a Sganarel/

Klára Počkej, Filipo. Není támhle ten pán?

Filip Pán nepán, nenatrefit se tam já, dávno už poly-
kal andělíčky.

/Filip odejde/

2. výstup

Juan Sganareli, tak tohle nám nevyšlo.

Sganarel Neměl foukat vítr, nebyl by převrátil loďku a s
ní celý náš plán.

Juan Ale řeknu ti. Ne to děvče, co jsme se u něho su-
šili, má tu smůlu určitě vynahradí.

Sganarel Pánbu naděl, vy máte výdrž. Jiný na vašem místě
by utíkal dívat na modlení za to, že unikl jis-
té smrti a vy -

Juan Copak je zase tohle? Kde se tu bore? Viděls kdy
něco roztomilejšího?

Sganarel Jistěže ano, totiž ne, vlastně na tom nezáleží.
Čemu vděčíme, spanilá slečno, za tak milá setkání?
Je vůbec možné, aby tady, uprostřed divočiny,
šlověk našel tak půvabné stvoření, jako jste vy?

Klára Copak já vím, pane,

Sganarel Copak ona ví, pane.

Juan Jste odsud z vesnice?

Klára Ano, pane. Přímou odsud.

Juan Přímou odsud, kouzelná. To tu snad i bydlíte?

Klára To bydlím.

Sganarel To bydlí.

Juan Bydlí tady, úžasné. A smím se zeptat, jak vám
říkají?

Klára Klára, k vašim službám.

Sganarel Klára k našim službám.

Juan Krásná, a ty oči.

Klára Pane, ať se nemusím červenat.

Sganarel Ať se nemusí červenat.

Juan Proč by se měla červenat? Že říkám pravdu? Sganareli, vyslov se taky.

Sganarel Trochu se potočte, prosím vás. To je postava.

Juan Ještě mi povězte, milá Klárko: Jste vdaná?

Klára Kdenak!

/don Juan a Sganarel se zvedají/

/—/

Ale mám skoro před svatbou, s Filipem. To je jako od naší sousedky.

Sganarel Vení možná. Taková děťo a vdát se za sedláka!

Juan To je znesvěcená!

Sganarel Tahle se přece nenarodila pro život v takové děťo. Spadla!

Juan Určitě jí čeká lepší osud.

Sganarel Řekl bych, že nás nebe záměrně ořivedlo sem, abychom tomu snatku zabránili.

Juan Vše se má totiž tak, že vás milu, krásná Klárko, a bude ien na vás, jestli vás vytrhnu z toho zapomenutého hnázda.

Sganarel Zase spadla!

Juan Já vím, moje láska může vypadat tak hr hr - to připouštím. Ale do vás se člověk zamiluje za čtvrt hodiny víc než do jiné za půl roku.

Klára Když vy, pane, spustíte, jde mi z toho hlava kolem. No, že by mi to nedělalo dobře, dobře mě to dělá, jenže už oš malička mi říkali, že s pány je líp si nezačínat. a někomu naletět, že není žádná radost. Jsem obyčejná holka a držím na poctivost.

Juan Ale já vás miluju ve vaší poctivosti. Mám vás přesvědčit? Dobrá, řeknu to rovnou: chci se s vámi oženit! Stačí? Vezru si vás, kdykoliv budete chtít.

Sganarel A kolikrát si vzpomene.

Klára Pože můj, jsem z toho celá nanicovatá. Já nevím. Snad až co totička.

Juan Polibte mě, milá Klárko!

Sganarel Nase spadla!

3. výstup

/Vojda Filip/

Filip Pomalu, pane. Pamatujte se laskavě. Jdete na to moc zprudka, abyste se neuhřál!

Juan Slyšel jsi něco?

Filip Pršte se zpátky, povídám, anemuchlujte naše nastávající.

Sganarel Nějaký cvrkot, nebo co?

Filip Hleďte vypadnout a muchlovat si ty svoje!

/Don Juan a Sganarel Filipa políčkují/

Sákrýš! Aul! To mám odměnu ta to, že jsem vás vytáhl z nože?

Klára Tak už jo, Filipe, nech a nezlob! To není, jak ty si myslíš. Eady nán si mě chce vzít za manželku - kvůli tomu by ses přece neměl vztekat.

Filip Prokristá! Vědyť jsme přece zasnoubeni!

Klára Ale to si nesmíš tak brát, Filipe. Jestli ti na mě opravdu záleží, mělo by tě spíš těšit, že se mne bude milostpaní. A prober si to ještě z jiný stránky. Až budu bydlet na zámku, můžeš nám nosit máslo

a vajíčka a přijdeš si na roční peníze. Škodnej nebudeš, o to se neboj.

Filip Počkej, počkej. Řikáš máslo a vajíčka? No já nevím/—/.

Měl jsem ho snít majznout veslem po hlavě, a pořádně.

Juan Cos to říkal?

Filip Herdek, já mám pro strach uděláno.

Sganarel Pojď trochu blíž.

Filip Ani krok nebo se neznám.

Juan Tak se předveď.

Filip Takových už tu bylo.

Juan Hohó!

Filip Hohó!

Sganarel Tak už ho nechte.

Juan Plav!

Filip A jdu povědět tetičce, jak to tu vypadá.

/Filip odbíhá, zdělký trefí Sganarela kamanem/

Sganarel Auvej!

Juan Každá dobrota musí být po zásluze potrestána.

4. výstup

/Objeví se Markéta/

Sganarel Auvej, auvej!

Markéta Ale ale, coak tu děláte s Klárkou, pane? Snad jí taky nevykládáte o lásce?

Juan /Markétě/ Blázní. chce, abych si jí vzal, tak jí vysvětluju, že jsem dal slovo tobě.

Markéta Podívejme Klárku.

Klára Copak vám chce Markétka?

Juan /Kláře/ Najednou jí asi přeskočilo, musím se s ní prý oženit, tak jí donlouvám, že to nejde kvůli tobě.

Klára Podívejme Markétku.

Markétka Poslyšte, pane ...

- Juan /Markétě/ Kdybych saltě svatě mluvil, nenechí si říct.
- Klára Poslyšte, pane -
- Juan /Kláře/ Prostě si postavila hlavu, nikdo s ní nehne.
- Markéta Tak se do toho budu musit pustit sama.
- Juan /Markétě/ Zbytečně. Tu nepřivede k rozumu nic a nikdo.
- Klára Tak se do toho budu muset pustit sama.
- Juan /Kláře/ Neustoune. Je tvrdohlavá jako heran.
- Markéta To se ještě uvidí.
- Juan /Markétě/ Mě a nevěnej si jí, Markétko!
- Klára To se ještě uvidí.
- Juan Nech jí být, je nadlá na hlavu, Markétko! Vědvě přece sama víš. Ne to nemá v hlavě v pořádku, Markétko.
- Markétka Klárko!
- Juan /Markétě/ Schválně, jestli ti teď neřekna, že jsem jí slíbil manželství.

Klára Markétko!

Juan /Kláře/ Vsaďte se, bude ti tvrdit, že si ji chci vzít.

Markéta To ses vyznamenala, Klárko.

Klára Že se nestydíš, Markétko.

Markéta Mě viděl pán první.

Klára Tebe viděl první, a mě si chce vzít.

Markéta Jdi s tím někam. Mně to slíbil.

Klára Nežďlej z lidí kašparv, slíbil to mně.

Markéta Tak ať čekne sám, jestli jsme si to vymysleli.

Juan /Počítá/ Jedna, dvě, tři . . .

Klára +

Markéta . . . Pane, slíbil jste tady to. Že si ji vezmete?

/unisono/

/Sganarel, který se během předc-
lého hovoru vzdálil, se teď vra-
cí/

Sganarel Pane!

Juan /odvede Kláru/ To nemyslíš vážně. /vrací se/

Sganarel Nerad vás ruším vprostřed tak družné zábavy, ale musím vás upozornit, že to tu pro nás začíná smrdět.

Markéta Pane, dal jste tady té holce slovo, že se s ní oženíte?

Juan /odvede Markétu/ Jak tě něco takového může napadnout? /vrací se/

Filip Hajzlové!

Sganarel Jde po nás dvanáct chlapů. Můžeme je čekat každou chvíli.

Klára Ale sám vidíte, že si to nedá vzít.

Juan /odvede Kláru/ Tak šlejš, jako by tu nebyla /vrací se/

Filip Hajzlové!

Sganarel Jak se nám dostali na stopu, to nevím, ale zato vím, že se na vás všude vyptávali, řekl mi to jeden sedlák.

Markéta Ale když ona pořád mluví svou.

- Juan /odvede Markétu/ Hosh jí mluvit, však se unaví
/vrací se/
- Filip Hajzlová!
- Sganarel Za chvíli je máme na krku a to může být pozdě.
- Klára Buďte tak hodný, pane, udělejte mezi náma jasno.
- Markéta Jak je to teda, pane, ale doopravdy, ať se nehádáme.
- Juan Má dámy, co cde mne chcete slyšet? Obě mi tu tvrdíte, že jsem vám slíbil manželství. Copak noví každý z vás, na čem opravdu je, copak je třeba, abych se zbytečně opakoval? I já jsem jenom člověk.
- Filip Hajzlová!
- Juan Doopravdy jsem to slíbil jenom jedné z vás a ta se může v duchu vysmát výmyslům té druhé, a né se trápit . když svůj slib splním. Řeči nikam nevedou, je třeba jednat, jednat a jednat. Skutky rozhodují, nikoliv slova. A skutkem vás chci také přesvědčit: ať se ožením, pak se uvidí, které z vás budu patřit.

/Markétě/ Nech ji, ať si namlouvá, co chce.

/Kláře/ Ať si namlouvá co chce, co bys jí to nedopřála?

/Markétě/ Čekaj na mne.

/Kláře/ Vytrvej, přijdu.

/Markétě/ Miluju tě.

/Kláře/ Lásko.

Sganarel Merde. Proti přesile musíme postupovat takticky a sbytočně neriskovat.

Juan Máš pravdu. Převléknoš se do mých šatů.

Sganarel To snad nemyslíte vážně.

Juan Im.

Sganarel To mám ve vašich šatech přijít o život?

Juan Samozřejmě ne, pokud to nebude třeba.

/-----/

Sganarel Ponebože, když už mě zabijou, tak ať si mě nespletou s někým jiným.

/ Don Juan a Sganarel odcházejí/

Klára Teď vím, že mě miluje.

Markéta Ožení se se mnou.

Filip Hajzlová!

x x x

Třetí dějství

1. výstup

/Don Juan a Sganarel přicházejí v přestrojení/

Balada o jazycích klevetníků /F. Villon/

Sganarel Vem arsenik a olovo tam vlej,
posypej sírou, co svařilo se tu,
nehašeným výpnem to zamíchej,
pak rozkrájej tam propocenou botu
a z židovky tam vetři nočistotu,
z malomocného opatři si hlen,
žluč z vlků, lišek, jezvců a fen,
s utrejchem svař to, zalej do aspiku,
ať je to hodně ostré jen
a škvař v tom jazyky svých klevetníků!

Juan Z těch lahůdek-li ragout připraven,

Sganarel proceděj jej plátnem z podělaných pien -

Juan - to lepší je než lít to do cedníku;

Sganarel trus prasat vem, to zvlášť si přibomeň,

Juan a škvař v tom jazyky svých klevetníků!

Sganarel Já měl pravdu, to musíte uznat sám, a šo nám to přestrojení padne báječně. Váš původní nápad ne- byl sice k zahození, ale takhle jsme k nepoznání dokonale.

Juan Kdes tu maškarádu sebral?

Sganarel Tam, co jsem ji koupil, ji dal do zástavy nějaký ani pořádně nevěděli kdo. Podle rázu celé výba- vičky to byl nejspíš doktor nebo kouzelník, ane- bo potulný hrobař. Stále mě to hromadu peněz, ale nevěřil byste pane, jak si mě lidi považují, sotva se v tomhle hábitu objevím.

Juan To nevyslýchá věčně.

Sganarel Nož jsem přešel kraj města s jídlem a pitím, za- stavilo mě nejmíň pátuctu ženských i chlapů, kaž- dý s jinou nemocí, a co prý bych jim doporučoval.

Juan A tys jim samozřejmě řek, že tomu vůbec nerozu- míš.

Sganarel Samozřejmě, že ne, musel jsem přece obhájit čest svého kabátu. S každým jsem pohovořil a každému něco předepsal.

Juan A jaképak medicíny jsi jim naordinoval?

Sganarel Divil byste se, pane: co mi slina na jazyk přinesla. Předepisoval jsem nazdařbůh, ale nasmál bych se, kdyby se nakonec uzdravili a ještě mi oříkli poděkovat.

Juan Proč vlastně ne. Vyšlo by ti to stejně jako opravdovým lékařům. Když se některá z jejich obětí díky okolnostem a tuhé nátuře uzdraví, připisují to svému umění a svým laktvarům a potříšně vše vyúčtují.

Sganarel Vy snad, pane, nevěříte ani na medicínu?

Juan Blud všech bludů.

Sganarel To potom nevěříte ani na kasiová povidla?

Juan Pověra.

Sganarel Na senesové listy?

Juan Šarlatánství.

Sganarel Ani na dávící víno?

Juan Na dávící víno ano, dávící víno dělá zázraky. Sám jsem byl in punkto dávícího vína svědkem něčeho to musím přiznat, zázračného.

Sganarel Copak to bylo?

Juan Jeden chlapík ležel celý týden v posledním tažení, nevěděli už, co mu předepsat, nic nezabíralo, až si někdo konečně vzpomněl, a dali mu dávčí víno.

Sganarel A pomohlo.

Juan Okamžitě. Umřel.

Sganarel /——/
Fuj, jste nevěrou prolezlý skrz naskrz. A stejně bych se vám chtěl jednou dostat pod káži, abych viděl, co si vlastně myslíte. Je možné, abyste vůbec nevěřil na nebe?

Juan Nechme toho.

Sganarel A na peklo?

Juan Panebože.

Sganarel Taky na. A co takhle na ďábla, pěkně prosím?

Juan Na ďábla ano, ano, ano.

Sganarel Nebo na to, co přijde "notom"

Juan Povídám, abys mi dal pokoj.

Sganarel A co třeba hejkal - co si o něm myslíte?

Juan Já ho pitomce přerazím.

Sganarel Tohle už přestává všechno! Hejkal je přece něco tak opravdického, že na to dám krk!

Juan Kuš.

Sganarel Ale uznáte snad aspoň, že věčný život -

Juan Tak on nepřestane. Nač to všechno!

Sganarel Nač to všechno! Tenhle svět, jak ho máme před očima, není přece nějaká houba, co vyrostla přes noc a sama pro sebe. Všechno kolem nás nemohlo přece vzniknout odnikud, z ničeho a pro nic. Já, pane, na rozdíl od vás chvílaboju, žádné školy nemám, a ptám se: dojme tomu vy, abychom nevyhírali něco extra, ano vy: udělal jste se sám nebo se o to musel přičinit pan otec s matinkou? A teď jste tady a podívejte se na sebe: jak to všechno v tom vašem ústrojí do sebe zapadá, jak nápaditě je promyšlena všechna ta mašinerie - není to div divoucí! Ty nervy, kosti, žíly, tepny, srdce, všechny ty plíce, játra -

Juan Jestli je ten seznam ještě dlouhý, tak si dolej.

Sganarel Není zázrak, že vůbec tady jsem, že mám v hlavě takovou věcičku, která dokáže dirigovat sto věcí najednou a dělá si s mým tělem co chce? Já můžu jít - já jdu! Můžu se zastavit - já stojím. Můžu zatleskat, můžu se podívat -- nahoru, dolů. Já se můžu zatočit

/otřepí se a upadne/

Juan A zůstat ležet. Nejdřív na zemi a potom pod ní.

Sganarel Ale na nic, vůbec na nic na světě a na nic lidského nevěřit, to přece nejde. Na něco musíme věřit.

Juan Nač věřím?

Sganarel Ano.

Juan Věřím, že dvě a dvě jsou čtyři a čtyři krát čtyři je osm.

/pauza/

Ale i při tak jednoduchém sčítání jsme, jak vidím zabloudili. Zkus houknout tam na toho chlapíka a zeptej se ho, kudy teď.

/Objeví se Chudák/

Sganarel Hej, vy tam, člověče! Sousedé, přáteli, dobrý
muži. Jíčku, na slovíčko!

2. výstup

Sganarel Ukažte nám, kudy se dostaneme do města.

Chudák Půjdete pořád po téhle cestě, a teprve na konci
lesa se dáte doprava.

Juan Jsem ti zavázán, příteli, a ze srdce děkuji.

Chudák Velký ubožák prosí o malou almužnu, panu.

Juan Až, ale, tak ona ani dobrá rada není zadarmo?

Chudák Jsem chudák, pane, a žiju tady už deset let v
samotě a oděikání. Poprosím nebo, aby vás obda-
řilo hojnými statky.

Juan Spíš ho popros, aby ti dalo na kabát - o cizí zá-
ležitosti se nestarej. A co tady pod těmi stromy
vlastně pořád kutíš?

Chudák Celý den se modlím, aby Pán rozmnožil statky těch,
kteří mě obdarují.

Juan Docela slušná živnost jistě vynáší.

- Chudák Bohužel, pane, žiju jako nejhorší nuzák.
- Juan To mi nejde na rozum. Kdo tráví celý den na modlitbách, tomu se musí dařit.
- Chudák Věřte mi, pane, že povětšinou nemám co do úst - ani kousek chleba.
- Juan To je opravku mizerná odměna za tak bohulibou činnost. Víš co: zkus to jinak. Dám ti peníze - když zakleješ!
- Chudák Spáchat takovýh hřích - to po mně nemůžete chtít.
- Juan Dělej, jak myslíš, buď o ty peníze stojíš nebo ne. Tady jsou: stačí zaklát, a budou tvoje.
- Chudák Ne -
- Chudák Ne -
- Sganarel Tak zaklej, hergot, co ti to udělá!
- Juan Ber, povídám.
- Chudák Ne - á á

Juan Máš je mít; když tě pámbu nechal na holičkách.

/Hvízdnutí. Hluk. Objeví se don
Carlos, bojující s lupiči/.

Copak je tohle? Čtyři na jednoho? A to se nesmí,
pánové.

/Don Juan zasáhne a lupiče zažene/

3. výstup

Carlos Dovolte mi, pane, abych vám poděkoval. Bylo to od
vás šlechetné.

Juan Neudělal jsem víc, než byste na mém místě udělal
vy.

Carlos Ztratil jsem se bratrovi a všem, kdo nás prováze-
jí, a když jsem je začal hledat, narazil jsem na
tu bandu. Napřed mi zabili koně a nebyt vás, by-
li by skoncovali i se mnou.

Juan Míříte do města?

Carlos Ano, ale musíme je obejít. Jedeme totiž, bratr a
já, uspořádat nepříjemnou aféru, jednu z těch,
které nutí šlechtice, aby přísným zákonům cti obě-
tovali sebe i celé rodiny. A důsledek souboje zů-
stává vždycky osudný, i když dosáhneme cíle. Buď
přijdeme o život nebo musíme opustit vlast. My

šlechtici jsme na tom prostě zle. Stačí, když si nějaký otrapa zamane otřít se o nás - a můžeme se rozloučit s klidem, majetkem, se vším. Jako šlechtici, jako praví šlechtici musíme tasit a zaplatit pak urážku buď životem nebo vyhnanstvím.

Juan Máme aspoň tu útěchu, že stejné nepříjemnosti můžeme zase způsobit těm, kteří se do nás pustili. A kdybych se zeptal, o jakou aféru vlastně jde, pokládal byste to za dotěrnost?

Carlos Věc dospěla už tak daleko, že není proč se s ní tajit. Naopak chceme, aby vešlo co nejvíc ve známost, že se hodláme pomstít. Naše sestra byla svedena a unesena z kláštera; pochatelem je jistý don Juan Tenorio syn dona Louise. Pátráme po něm už několik dní a dnes ráno jsme mu byli téměř v patách - dal se prý podél pobřeží. Ale znovu se nám ztratil.

Juan A vy ho znáte, toho dona Juana?

Carlos Nikdy jsem ho neviděl, jen bratr mi ho popsal. Jeho pověst však -

Juan Prosím vás, dost! Jsme s donem Juanem tak trochu přátelé, a bylo by ode mne podle poslouchat vás.

Carlos Promiňte, už mlčím. Bude to nejnepatrnější projev vděčnosti za to, že jste mi zachránil život.

Juan Nežádám víc. Dokonce můžete počítat s mou pomocí. Jsem přítel dona Juana, na tom se nedá nic změnit, ale ani on nemá beztrápně urážet čest našeho stavu. Sám se postarám, aby vám učinil zadost.

Carlos Jak by mohl smýt takovou urážku?

Juan Dostaví se, kamkoliv budete chtít a kdykoliv vám bude libo; máte mé slovo.

Carlos Dáváte mi nádhernou naději. Ale když si uvědomuji, čím jsem vám zavázán, těžko bych nesl, kdybyste se souboje musil zúčastnit.

Juan Bude-li se bít don Juan, musím tasit i já - přilnul jsem k němu nerozlučně. Řekněte mi jen, kde vás má vyhledat, aby vám dal satisfakci.

Carlos /—/ Je to kruté.

Juan My šlechtici jsme na tom zle.

4. výstup

/Přichází don Alonzo/

Alonzo /volá dozadu/ Dejte napít koním a pak je přiveďte za námi.

/Don Alonzo stane před donem Juanem/

Juan Ano, jsem to já, don Juan.

Alonzo Zajdeš jako zrádce!

Carlos Stůj, bratře, dost! Vděčím mu za svůj život. Padl jsem do rukou lupičů, a nebyť jeho, určitě mě ubili.

Alonzo Služba, prokázaná nepřítelem, nikoho mravně nezavazuje - to platí a ty si to zřejmě nepamatuješ. A i kdyby se měly poměřovat tvůj dluh a jeho provinění, je tvoje vděčnost směšná a nepřipustná. Čest je přece cennější než život, a proto nic nedlužíme tomu, kdo nám zachoval život, ale připravil nás o čest.

Carlos Hlásím-li se k svému závazku, neznamená to, že se zříkám práva na pomstu. Nám však připustit, aby se tento pán odebral na věčnost s dlužným úpisem, který jsem neproplatil? Nejprve musím ..

Alonzo Každá zdrženlivost je v tomto případě nemístná. A jestliže se vám hnusí přiložit ruku k dílu, račtě se vzdálit a ponechejte slávu této oběti mně.

/— — —/

Carlos To nikdy. Ale každá rána, kterou povedete proti němu, zasáhne nejdřív mne.

Alonzo Zbytečné řeči. Musí zemřít.

/— — —/

Carlos Bůhví, že musí. Nedopustím však, aby ho někdo teď napadl a budu ho bránit.

Alonzo Stavíte se po bok našeho nepřítele, místo aby pohled na něj ve vás vzbuzoval hněv!

Carlos K čemu je ten váš hněv - jednáme přece spravedlivě. Ano, je třeba mít odvahu, ale také je třeba umět ji ovládat. Když odložíme pomstu, naší věci to jen prospěje to, že jsme nevyužili dnešní příležitosti, dokáže celému světu, že naše jednání nevede prchlivost, ale právo a zákon cti.

Alonzo Je to neuvěřitelná slabost a děsivá slepota.

Carlos Jestliže dělám chybu, určitě ji budu umět napravit. Záruku za naši čest беру celou na sebe.

Juan Nerad bych naléhal, pánové, ale dohodněte se.

Carlos Vidíte done Juane, že se poctivě snažím vyrovnat se s vámi. Právě tak přesně oplatím i vaši urážku - víte, jak je veliká, a dovedete proto posoudit, jak by měla být odčiněna. Mám vaše slovo. Přemýšlejte, jak je splnit. A pamatujte, že všude jinde se budu cítit vázán jen svou ctí.

Juan Nic jsem od vás nežádal, a co jsem slíbil, splním.

/Don Carlos a don Alonzo odejdou/

5. výstup

Juan První pád: kdo, co? Čest. Druhý pád: koho čeho? Cti. Třetí pád: komu čemu? Cti. Čtvrtý pád: koho, co? Čest. Pátým pádem volám: Ó cti! Sganareli?

Sganarel Tu jsem.

Juan Tak co, ničemo?

Sganarel Odpusťte, já si jen na chvílku odskočil, ten hábit působí asi projímavě. Ale chtěl jsem vám oznámit -

Juan Kuš. Celkem zábavní, ti dva, což? Škoda, že jsem se švagříčky na kordy.

Sganarel Všechno by se dalo urovnat. Ale chtěl jsem vám -

Juan Kdybych ubednil své srdce do čtyř stěn jejich koho - čeho? cti. Děkuju, nechci. Trvalý závazek neodpovídá mé povaze. Hnit zaživa, fuj, to radši rovnou na hřbitov.

Sganarel Chtěl jsem vám právě říci, že se na něm ráčíme nalézat.

Juan /———/
Opravdu. To jsou nádherné sochy. A ty stavby. Symý mramor. Sloupy. Tady někde musí být ta hrobka.

Sganarel Která?

Juan Co si dal postavit komtur, když jsem ho zabil. A víš, že mám chuť si to jít prohlédnout, kde- kdo mi o té hrobce bájil.

Sganarel Já bych tam snad ani nešel.

Juan Proč ne? No? Pročpak?

Sganarel Jít na návštěvu k člověku, kterého jste propíchl, já nevím. A bez ohlášení.

Juan Máš pravdu. Půjdeš napřed a řekneš, že přese všechno, co mezi námi bylo, vím co se sluší a patří. Jestli je dobře vychovaný, nemůže tě odmítnout.

Sganarel No, to je nádhera. Tady by mohl pořádat hály!

Juan Já se jen divím, že člověk, který se po celý život tvářil tak skromně, se po smrti nastěhuje do takové nádhery. Když už z toho nic nemá.

Sganarel Tady je. Komturova socha.

Juan Jak vypadá?

Sganarel No, vyvedl se, to se musí nechat. Jako živý, jen promluvit. A kouká po nás.

Juan Co?

Sganarel Povídám, že po nás kouká! Tak se mi zdá, že nás tu moc rád nevidí.

Juan Co stojíš? Zeptej se ho, jestli by nechtěl ke mně přijít na večeři.

Sganarel Ten už bude nejspíš po jídle.

Juan Tak se ho optej!

Sganarel Nejsem hlúzen, abych mluvil na nějakou sochu.

Juan Udělej, co ti říkám.

Sganarel To jsou nápady. Pane komture, můj pán, don Juan, se dává poroučet a ptá se, jestli byste mu prokázal čest a přišel k němu na večeři. Tak, a je to.
/———/

Juan Co je? Tak neumíš mluvit?

Sganarel Ta socha -

Juan Co - ta socha?

Sganarel Ta socha -

Juan Řekl, že ne?

Sganarel Ta socha kývla.

Juan Kývla.... Výborně. Neříkal jsem ti to. A teď příležitost ať ti nakopu.

Sganarel Kývl na mě, povídám. Jděte tam a uvidíte.

Juan Tak jak, excelence, smím se těšit?

Pojď, jdeme. Už je tu nuča.

x x x

Č t v r t é d ě j s t v í

1. výstup

Sganarel Ať je to, co chce, já bych to pustil z hlavy.
Třeba nás šálilo světlo, nebo nám nějaké páry
stoupily do hlavy -

Juan Večeře ať je co nejdřív.

Sganarel Večeře ať je co nejdřív -

/Sganarel odchází a hned se vrací/

Je tu váš dodavatel, pan Neděla, a chtěl by s vá-
ma mluvit. To nám ještě scházelo, pan věřitel!
Snad si nejde říct o peníze. Jak si to vlastně
představuje. Posadí se tam vedle, a že prý počká.
Tak ať čeká, když ho to baví

Juan O věřitele je třeba se starat, věřitel musí být
vždycky spokojen. Ať vstoupí, hlupáku.

/Sganarel odejde a přivede pana

Nedělu/

2. výstup

Juan Pan Neděla - ale to mám radost, že vás zase vidím. Kdybyste věděl, jak se zlobím na své lidi, že vás hned neuvedli. Nařídil jsem sice, aby ke mně nikoho nepouštěli, ale pro vás to samozřejmě neplatí.

Neděla Jste velice laskav, milostpane.

Juan Nechat pana Nedělu čekat v předsíni, já tě naučím.

Neděla Ale vždyť se nic nestalo, milostpane.

Juan Můj nejlepší přítel, pan Neděla, idiote, a ty mu řekneš, že nejsem doma! Jak tě to mohlo napadnout?

Neděla Jsem váš služebník a přišel jsem -

Juan Ano, přišel jste... Židli pro pana Nedělu.

Neděla Rád postojím, prosím. Chtěl jsem jen -

Juan Pan Neděla!

Neděla Ano, prosím -

Juan Hned ať je tu křeslo! /Odešel/

Neděla To se snad ani nehodí, milostpane -

Juan Promiňte, vím co se sluší, a nedovolím, aby se mezi námi dělaly rozdíly.

Neděla Rád bych vám -

Juan Tak se přece posaďte!

Neděla To ani nestojí za to, dovolil jsem si ...

Juan Pan Neděla!

Neděla Ano, milostpane. Kdybyste dovolil -

Juan Ne, pokud se neposadíte.

Neděla Jak si přejete, milostpane. Já jsem přišel, abych -

Juan To je neuvěřitelné, pane Nedělko, vy mládnete.

Neděla To bych si nedovolil, ale když vy dovolíte -

Juan - v obličeji růžový, ani vráska, ukažte očička -
očka vám jen svítí

Neděla To bych si vůbec nedovolil ...

- Juan A jak se vede paní choti?
- Neděla Docela dobře, děkuju za optání, ale -
- Juan Je to vzácná žena.
- Neděla Ano, nemohu si stěžovat.
- Juan A co vaše holčička, Lolinka, jak té se daří?
- Neděla Chlapeček. Výborně. Petřík.
- Juan Roztomilý klučina. Pořád vyvádí s tím hubínkem?
- Neděla Pořád, pořád. Hraje v jednom kuse na trumpetku.
- Juan To se podívejme. A co váš pejsek, Azor, ještě trhá návštěvám nohavice?
- Neděla Nemůžem ho to odnaučit, prosím. Brok. Dávno pošel. Nerad bych vás přerušovat, ale dovolil jsem si -
- Juan Nedivte se, že se vyptávám na celou rodinu, víte jak mi na vás záleží.
- Neděla To si vůbec nezasloužíme, pane, jenomže -

- Juan Podejte mi ruku, pane Nedělko. Jste přece můj přítel?
- Neděla Služebník, milostpane.
- Juan Vám bych nedokázal nic odepřít.
- Neděla Uvádíte mě do rozpaků, milostpane, jak já k tomu přijdu. Ale když dovolíte, měl bych jednu prosbu -
- Juan Je předem splněna. Jen se neostýchejte, pane Nedělo. Chtěl byste se mnou večeřet?
- Neděla To ne, pane, musím se hned vrátit -
- Juan Světlo! Doprovodíš pana Nedělu.
- Neděla Našpak to, milostpane, dojdu sám, ale přišel jsem -
- Juan Nepadá vůbec v úvahu. Musí vás vyprovodit. Jste můj přítel a navíc i věřitel.
- Neděla Ach, pane -
- Juan Tím já se netajím, vykládám to každému na potká-
ní -

Neděla To snad je zbytečné, ale -

Juan Mám vás doprovodit ke dveřím?

Neděla Není třeba, snad jenom -

Juan Tak mě aspoň obejměte. Vám bych nedokázal odepřít nic.

/Don Juan poodejde/

Sganarel Pán na vás doopravdy drží, to se musí uznat.

Neděla Svatá pravda. Jenže bůhvíproč mu nikdy nedokážu říct -

Sganarel Nic mu říkat nemusíte. On všechno ví. Do ohně by pro vás skočil. A nejenom on. My všichni, jak tu jsme. Dolů! Kolikrát si říkám panebože, kdyby tak někdo pana Nedělu pořádně seřezali, to by teprve viděl - Tady ne. Tady - tudy.

Neděla Já vám věřím, ale prosím vás, kdybyste mu přece jen občas nenápadně připomněl moje peníze.

Sganarel S tím už si vůbec nedělejte starost.

Neděla U vás mám, Sganareli, taky nějaký dloužek.

Sganarel To posťte z hlavy. Dolů - tam. Vždyť vidíte, že jsem se o tom ani nezmínil.

Neděla To je v pořádku. Totiž -

Sganarel A už jsme tady. Poroučím se. Tady!

Neděla Ale ty peníze -

Sganarel Žertujete. Tudy!

Neděla Chápu, že -

Sganarel Tudy!

Neděla Musíte pochopit -

Sganarel Hlouposti.

Neděla Nemohu přece -

Sganarel Schůdek!

Neděla Ale -

Sganarel Schůdek!

Neděla Já -

Sganarel Schůdek!

Neděla - á - /Sganarel vystrká Nedělu/

Sganarel

Třeba to bylo nějaké divné světlo nebo stíny.

Juan

Večeře ať je co nejdřív.

3. výstup

/Objeví se don Louis/

Sganarel

Večeře ať je co nejdřív. A je tu pan otec.

Juan

To mám radost.

Louis

My dva máme asi zvláštní schopnost být jeden druhému na obtíž. Já už jsem vám na první pohled protivný a vy mě přivádíte k zoufalství svým nezřízeným chováním. Bůh ví asi nejlíp, co v životě potřebujeme. a my jeho záměry jenom křížíme zaslepenými prosbami a neuváženými požadavky. Já měl v životě jediné přání zplodit syna. Vyprošoval jsem si ho denně a s neuvěřitelnou úpěnlivostí, a když jsem konečně udolal nebe svým žadoněním, stal se ten syn trestem mého života. Jak dlouho myslíte, že se vydržím dívat, jak se předstihujete v hanebnostech, jak se brodíte z jedné aféry do druhé a nic t toho se už nedá před lidmi zastít.

/:Skandálem v manželství / jsem překročil všechny meze. Dona Elvíra Vám zlomí vaň - o tom nepochybujte. Tentokrát jsem musel za vás orodovat až u

panovníka, ale marně jsem se dovolával svých zásluh, a také na přátele se nebudu moci spolehnout, protože i u nich jsem ztratil důvěru. Je konec, slyšíte. Neodvratně konec! Jak hluboko jste klesli! Nejste vůbec hodeni svého urozeného původu, nemáte právo se k němu hlásit. Za dědice slávy předků se může pokládat jen ten, kdo se jim snaží podabat, kdo jde v jejich stopách a nedopustí, aby jejich odkaz zparchantěl. Vy jste odumřelá ratosest našeho rodu. Třpyt jeho slávy na vás padá, jen aby štítivě obnažil vaši zvrhlost.

Juan Co kdybyste se posadil, tatínku. Určitě by se vám lépe mluvilo.

Louis Mám dost tvých drzostí a víc ode mne neuslyšíš. Vidím, že bych mluvil marně. Ale pamatuj si: tvoje počínání konečně udolalo otcovskou lásku. Pořád radím si s tebou tak, abych se přestal hanbit, že jsem tě přivedl na svět. Nedovolím už, aby se pro tvoje chování říkalo, že šlechtic je v přírodě něco jako stvůra.

/Don Louis odejde/

4. výstup

Juan V tak skvělý výsledek jsem ani nedoufal. Každý má právo urvat si z tohoto života svůj díl. A když se syn nemůže dožít otcovy smrti, je to k vzteku. Eh - lehněte už radši do hrobu.

Sganarel Tohle jste pane, neměl.

Juan Co jsem neměl?

Sganarel No přece nechat si líbit takové řeši. Šlechtis a stvůra - popadnout ho za límec a vyhodit, to jste měl. Otec, a bude poučovat syna, že má žít jako řádný člověk a podobné nesmysly, kdo to jakživ viděl. Žak já snad přinesu tu večeři.

5. výstup

/Vejde dona Elvíra/

Elvíra Nedivte se, Juane, že přicházím v noci a v takovém ustrojení. To, co vám chci říci, musím vám říci hned. Dnes ráno jsem ještě nedokázala ovládnout svůj hněv - ale pak se stala velká změna. Před vámi nestojí už Elvíra, která vás proklínala a myslela jen na pomstu. Bůh očistil mou duši od všech

zmatených citů, které provázely náš zvrácený svazek a ponechal ve mně ryzí cit, neujařmený smyslounou tělesností. nesobeckou lásku, která se chce starat jen o vás.

Juan /Elvíře/ Vskutku dojemné!
/Sganarelovi/ Taky pláčeš, viď, Sganareli?

Sganarel Pláču, pane.

Juan /Elvíře/ Promiňte.

Elvíra Ano, Juane, prohlédla jsem nezřízenost celého vašeho života až do dna a pochopila jsem, jak zbloudile jsem já sama celý ten čas jednala. A proto jsem se rozhodla přijít vás varovat: vaše urážky a všechna vaši provnění vyčerpala poslední zálohy boží trpělivosti. Teď už se nad vámi vznáší jen strašlivý hněv. Můžete ho ještě zadržet, jestliže se budete kát. Ale hned, zítra může být pozdě. Já sama už na vás nelpím světskou náklonností a děkuji Bohu, že mě zbavil mého šílenství. Vráťím se do kláštera a přála bych si žít jen tak dlouho, dokud nedosáhnou úplného odpuštění. Ale i tam, stranou světa, vych nevýslovně trpěla, kdybyste se vy, kterého jsem milovala, měl stát výstražným

příkladem vyšší spravedlnosti. Prosím vás, Juane neříkejte mi, že nestojíte o záchranu. Aspoň kvůli mně to neříkejte, v slzách vás prosím.

Playback

Juan Miloval jsem vás s neskonalou něžností.

Elvíra Milovala jsem vás s neskonalou něžností, nic na světě mi nebylo dražší než vy. I na své povinnosti jsem kvůli vám zapomínala, všechno jsem obětovala a nežádám nic, než abyste hídně nezahynul. Byla to i moje vina. Zachraňte se, kvůli sobě, nebo proto, že mě máte rád.

Juan Je pozdě, Elvíro. Zůstaň.

Elvíra Ne. Skončila jsem a půjdu.

Juan Opravdu bych byl rád, kdybys zůstala.

Elvíra Ne. Nezdržuj mě. A nesmíš mě doprovázet.

/Elvíra odejde/

6. výstup

Juan Být výstražným příkladem - to není k zahození. Anebo se přece jen máme dát na pokání, co říkáš Sganareli?

Sganarel Já myslím, že ještě dvacet třicet let bychom
mohli žít takhle, a potom pomalu začít nad sebou
uvažovat. Já donesu tu večeři.

Juan Přiveď ji zpátky.

Sganarel Ne!

Juan Vlastně mě znovu vzrušila: podivně a jinak. Co
má ní bylo, co mě tak přitahuje? To oblečení? Ho-
řící oči? Slzy? Chci ji mít! Běž, Sganareli, a při-
veď ji zpátky.

Sganarel Ne!

Juan Povídám Chci ji mít!

/Sganarel odejde. Hluk. Vrací se/

Juan Kdo je to? Ona?

Sganarel /vrtí hlavou/

Juan Kdo tedy? On?

Sganarel /kývne hlavou/

Juan Jdu se podívat.

Sganarel Ne!

- Juan Jdu se podívat a ty půjdeš se mnou!
- Sganarel Nemůžete ven!
- Juan Máš strach. Přišel mi oplatit návštěvu. Musím ho jaksepatří uvítat.
- Sganarel Ne!
- Juan Teď já však lásce dávám koš a vojnu vypovídám jí.
- Sganarel Už ani ! Ani groš! Mě tyhle ženské zmáhají.
- Juan A já jim dím: já nehraji!
- Sganarel Jestliže dřív jsem tancoval v tom miloneckém muraži,
- Juan už, přísahám, jsem dohopsal!
S láskou jsem hotov, jak jsem řek, nechť jiný, chce-li o ni dbá.
- Sganarel Vracím se od těch odboček, neb jinam míří spověď má.
- Juan A jestli se mě někdo ptá, proč lásce zlořečím tak zle,
- Sganarel já odpovím, kdo umírá,
- Juan svým dědicem má říci vše.

7 výstup

/Večeře s komturem. Pantomima/

8. výstup

/Přichází don Louis/

Louis Je to možné?

Juan Je to možné!

Louis Je to opravdu možné?

Juan Je to možné!

Louis Je to vůbec možné? Jsi to opravdu ty?

Juan Jsem to já, ale jsem jiný: Probírám se ze své no-
mýlenosti. Jako zázrakem mi spadly šupiny z očí,
a já se s hrůzou a odporem ohlížím na pomníky
zvráceností, které lemují mou dosavadní cestu.
Kéž bych je mohl všechny vyvrátit! Teď teprve
poznávám, jak nezasloužené přízni jsem se těšil,
když mě nebe už dávno nezatratilo, otče.

Louis Jak snadno dovede okřát otcovská láska. Stačí
náznak lítosti. Spěchám oznámit tu novinu. všem!
všem!

/Louis odejde/

9. výstup

Sganarel Copak zas tohle znamená?

Juan Já jsem byl hlupák k pohledání. Neviděls? Stačí přece tak málo: kleknout, trošku se kát, prohlásit, že nastupuješ cestu nového života - a můžeš si dělat, co chceš a cos dělal dosud. S tím rozdílem, že se vyhneš spoustě nepříjemností a požíš. Podívejme na tatínka, jakou má radost! Ať ji má - budu ho potřebovat.

Sganarel Vy tedy pořád věříte jen, že dvě a dvě -

Juan - jsou čtyři a čtyři a čtyři je osm.
Všechno ostatní je jen taktický manévr.

Sganarel Pokrytectví.

Juan Proč ne: /Pokrytectví je vlastnost, která se nosí. A co se nosí, platí za dobrý mrav. Sahrát poctivce, to je nejvděčnější role vůbec, Ovšem i podvádět se musí odborně, toho si pak lidé váží a náležitě to ocení. A když takového podvodníka někdo prokoukne, co na tom? Stejně se neodváží ani ceknout. Všechny lidské chyby jsou vydány všanc kritice, každý je může po libosti a veřejně napadat -

- jenom pokrytectví je neřest privilegovaná. Má tvrdou pěst, vždysky pohotovou zacpat každou hubu - nu, a tak si pokrytec žije v klidu a bez obav, že si na něj někdo došlápne. Není nikdy sám - stává se členem bratrství vyznavačů stejného přesvědčení: stačí dotknout se jediného z nich a sesypou se na tebe všichni. Já vím, někteří lidé věří doopravdy a jednají s dobrým úmyslem - ale právě takoví nejspíš naletí a podporují dobrou pověst celé té firmy. Co lidí znám, kteří takovou taktikou zamázli všelijaké hříšky, schovali je pod plášť víry, a úctyhodný zevnějšek jim teď umožňuje chovat se jako největší. Co je ti platné, že znáš jejich figle a víš, s kým máš tu čest - lidi jim stejně nepřestanou věřit. Stačí jim semtam svésit hlavu zkroušeně priznat nějakou tu chybičku a klidně si jedou dál po svém. A lidi řeknou: No co, vždyť se vlastně nic neděje. Tak do toho závětří se chystám teď zakormidlovat. Ne, že chych se přestal bavit. Bavit se budu dál. Jenomže ne tak nápadně. A kdyby mě přece jen někdo vyhmát, bratři se mě ujmou, obhájí mě přede všemi a proti všem. Tohle je zkrátka nejspolehlivější způsob, jak mohu dělat beztrestně, co dělat chci:

stanu se zástupcem boží víry a budu dozírat na por-
čínání bližních. A uvidíš, že nikdo a nic přede-
mnou neobstojí a dobré mínění si zachovám jen o
sobě. Běda, jestli se na mě někdo jen křivě podívá!
Udám ho pro bezpožnost a poštvu proti němu zas-
tánce víry, kteří sice houby budou vědět, oč jde,
ale s chutí ho proženou, veřejně poplivají a na-
konec ho z moci své autority rovnou zatratí. Tak
to chodí: je-li poctivému člověku dokonce zaká-
záno smekat, pak pokrytec smí ukrást třebas celé
město! A tak ho tedy ukradněme! Doba je zkažená,
milý Sganareli, a jiná nebude hned tak k mání.

Sganarel

Pane bože, tys to slyšel a já taky. Vám už schí-
zelo opravdu jen to pokrytectví, abyste mohl být d-
dokonalý od hlavy až k patě. Jste vrchol zvrhlos-
ti, když dovolíte - ne, jste Kurva. Ale ani to
mě nezastraší. Naopak: zaďte si mě třeba, já mu-
sím ulevit svému svědomí a jako váš věrný sluha
obrátit vás tváří k pravdě. Tak dlouho se chodí
se džbánem pro vodu, až se ucho utrhne: neboť jak
znamenitě vystihl básním jaksehonemjmenuje, člo-
věk žije na světěездеjším, co by pták na větvi;
... ..
... ..

větev se drží stromu, a kdo se drží stromu, ne-
padne daleko od něho; což je moudré ponaučení,
lepší než lichá lichotka; lichotka panuje u dvo-
ra; u dvora jsou dvořané, dvořané se řídí podle
módy; módu dělá fantazie, kterážto fantazie plo-
dem lidské duchaplnosti je; z plnosti ducha ži-
vot pochází, ten však zpravidla smrtí zachází;
smrt obrací život k nebi; nebe je nad zemí; země
není moře, mořem zmítá bouře, bouře je postrach
korábů; a koráb potřebuje lodivoda, bum! lodivod
zase rozvahu, hu, hu; rozvaha a mládí nebývají
kamarádi; mladí mají poslouchat staré; staří jdou
po penězích, peníze dělají z lidí boháče, boháč
není chudák a chudák tře bídu s nouzí, pročez
nouze železo láme, a kdo něco láme, tak se tam
vláme a je na štíru se zákonem, a kdo je na štíru
se zákonem, žije jako divoká svíně, z čehož vyplí-
vá -

Juan

- že pojedeme do pekel.

Sganarel

Rovnýma nohama.

10. výstup

/Vejdou don Carlos a don Alonzo/

Carlos

Jsme tu, done Juane. Přicházím se vás zeptat, jak jste se rozhodl. Víte, proč mluvím především za sebe: před vámi jsem se osobně zavázal, že tu záležitost vyřídím. Velmi bych si přál, a nijak to neskrývám, abychom našli cestu k smírnému vyrovnání. Udělám všechno, co je v mých silách. Musím vás přesvědčit o tom, co považuji za nejlepší: abyste se k naší sestře veřejně přihlásil jako ke své ženě.

Juan

Já bych strašně rád - věřte mi. Bohužel se proti takovému řešení staví samo nebe. Dostal jsem totiž jistý pokyn - a ten mě přiměl změnit způsob života, od základů. V této chvíli neuvažuji o jiném, než jak bych úplně zrušil světské závazky, odřekl se všeho, co je pomíjivé, a s přísnou osobní kázní začal napravovat neboráznosti, které jsem v mladické nerozvážnosti spáchal.

Carlos

Ale takový záměr není přece v rozporu s tím, co jsem řekl. Po boku zákonité ženy vám nic nebude překážet -

- Juan Právě že bude. Bohužel. stejný úmysl pojala i vaše sestra, pánové: Byli jsme obráčení oba dva současně.
- Carlos Jenže takové sestřino rozhodnutí nás nemůže uspokojit. Kdekde si vyloží, že šla do kláštera, protože jste pohrdl jí i celou naší rodinou. Naše čest vyžaduje, aby žila s vámi.
- Juan A to právě je vyloučeno. Dokonce jsem se ještě dnes v té věci obrátil k nebi o radu, ale bylo mi víc než jasně naznačeno, že na vaši sestru nesmím už ani pomyslit. Je mi líto, nemohu sloužit!
- Alonzo Tak dost! Snad si nemyslíte, že se dáme zblbnout vaším krasořečnickým kličkováním!
- Juan Jsem poslušen hlasu nebes.
- Alonzo Takže vy jste unesl naší sestru z kláštera jen proto, aby se tam mohla zase vrátit: To je podivná logika!
- Juan Logika nebes, prosím.
- Alonzo Takovou hanbu na naší rodině nestrpíme!

Juan Račte se obrátit na nebesa.

Alonzo Tady máš tu svou zdrženlivost, bratře. Pojď,
a ve jménu nebes -

Juan Oremus -

11. výstup

Juan Vy šlechtici jsem na tom zle, jen co je pravda.
Ještě že čest je neskonale cennější než život.

Sganarel Tohle nám neprojde.

Juan Jdi, ti nahoře to neberou tak přísně, zvláště
tyhle věci ne.

Sganarel Nebe vám dává výstrahu! To nemusí tak zručně,
spíš jasněji, jestli mu mám rozumět!
Odvolejte.

Juan Pro trochu rámusu.

Sganarel Odvolejte!

Juan Nikdo a nic mě nedonutí, abych ustoupil.

Sganarel Odvolejte!

Juan Nikdy.

Sganarel Odvolejte!

 Vy neslyšíte?

Juan Racht tvé kostry, která se za chvíli rozsype strachem.

Sganarel - á -

Júan Co?

Sganarel Táhle je!

Juan Kdo?

Sganarel On. Slíbil, že přijde na večeři.

Juan Musím ho jaksepatří uvítat.

Sganarel Nechoďte!

Juan Pusť!

Sganarel

/Juan Zemře/

13. vstoup

sganarel

Má pokoj. A důkladně. A všichni ostatní s ním.
Zákony dole i nahoře; svedené dívky, zneuctěné
rodiny, zostuzení rodičové, ženy, které přivedl
do neštěstí, rozručení manželé - všichni si při-
šli na své. Jenóm já; kde je můj plat? Chci svůj
plat! Povídám, co je s mým platem?

K o n e c .